

1929 utgrävning av "Stavars husgrunder" med John Nihlen

60 m lång husgrund (gotlands största) mitt i en gårdsgrupp med 5 husgrunder.

Stensatt väg ca 2 km till en "offerbrunn" kringgårdad av höga resta gråstenar och med ett jätteblock mitt ute i bryan. Gammal offerplats? ... flera gamla vägar leder dit från olika håll ...

Huset har brunnit. Funnit ett 50-tal större och mindre stolpar av ek och barrträd som tjänat som tak och inredning. Det är det största fyndet av tak och inredning som hittats i Sverige. Bevarats eftersom de bara till hälften förkolnat vid den brand som måste ha härjat huset.

Stora husgrunden har 2 rum.

Rum 1. För hantverk och matlagning = dagligstuga, med sitt-stenar, malsten och härd i ena hörnet.

I ett annat hörn har hantverkarna lämnat spår i form av högar med smältavfall och slaggt utanför en liten primitiv smältugn. Här fanns också rostbruna klumpar, troligen myrmalm som använts vid järntillverkning. Myrmalmen troligen från Småland och använts av smederna för att hamra ut spjutspetsar.

Rum 2. 30 m lång hall delad i tre skepp genom träkolonner som i två rader burit upp taket.

50-tal mindre och större stolpar och bjälkar av ek och barrträd, rester efter det instörtade taket och inredning.

Bevarats tack vare att det inte förkolnat vid den eldsvåda som ödelaggt huset.

Så mycket trärester har inte hittats vid något annat hus av detta slag. En del av träet bearbetat. Fynden i detta rum en förnämare karaktär. Keramiken har vackrare ornering.

Fann vid utgrävningarna:

- 5 st välgjorda järnknivar varav en mycket vacker. (slipats med sandsten)

- Söljor som visar god smideskonst

- Välsnidade ben & horn

(t ex virknål eller vävskyttel, ornerad i stil med keramik från 300-400 talet- unik! ...kanske använts som "pinne" för att pinna vantar och tröjor ... I hålet fäste man fast de korta ändarna av ullhår som drogs av de vilda fåren...)

- Tusentals skärvor efter lerkärl, många prydda med prydliga stämpelornamentik.

- Sandstensföremål (brynen, pilspetsar, nålar, slipstenar..stor huggen rektangulär sandsten från Grötlingbo...visar att sandstensbrotten där var igång för 1500 år sedan...)

- Vacker spelbricka av horn (lärt brädspel av romarna?)

- Romerska denarer och mynt präglade med kejsar Trajanus bild och med Lucius Neros gemål Lucilla från slutet av 100-talet. (... då germanerna började göra sina första anfall mot det romerska riket...)

- Förnämma fyndet, ett dussin fragment av "terra sigillata" dvs romerskt porslin ornerat på ett raffinerat sätt. Första fynden i Sverige på dessa sköra glaserade skärvor av romerska urnor!!

... tillverkades i de romerska provinserna samtidigt med det vackra romerska glaset vittnar om att en storman suttit i detta rums högsäte.

Den stora husgrundens norra del delvis legat dold i en ruinkulle/ stor jordvall... upp till 5 m bred.

I vallen hittades en kalkhäll infogad i en krets av gråsten. Visade sig vara en brandgrav med obetydliga rester efter ett bränt människoskelett, den det egendomliga var det säregna gravskicket. Marken under graven bar spår av ett likbål av väldiga mått. Stenar och grus söndersmulade av eld. Kol och aska omkring blandat med de brända benstumparna. Ovanpå resterna av detta likbål hade man lagt stenkretsen och den tillhuggna hällen. Dessa stenar bildade ett litet rum där sannolikt något särskilt gravgods nedlagts. Det enda som nu fanns kvar var en bunt förtorkade växtdelar. Växtdelarna kan vara rester efter vildkaprifol vars sega stammar under forntiden användes som snören.

Vid utgrävningarnas första månad visade gotlänningarna sitt stora intresse för utgrävningen.

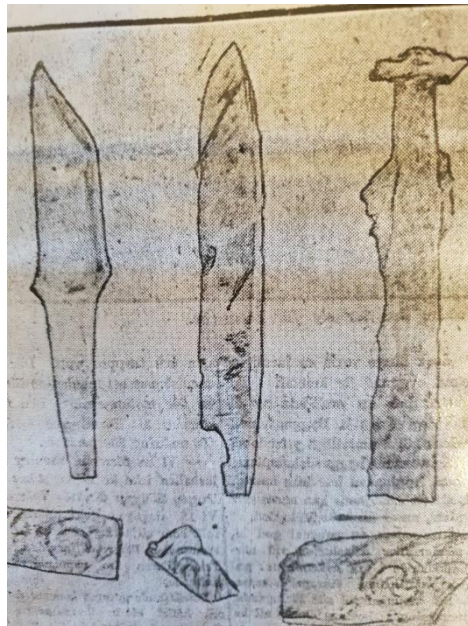
Om söndagarna vallfärdade folk till den sägenomspunna platsen. ca 1000 besökare, både gotlänningar och hitresta fastlänningar. Trots att platsen enligt Nihlén är: -" en avskild vrå av världen" utan tillåtna bilvägar och där gårdarna runt omkring är utan el.

De frågar sig om Stavar är den Stavr som är hjälte i de ryska bylinor (folkvisor, hjältepos)??

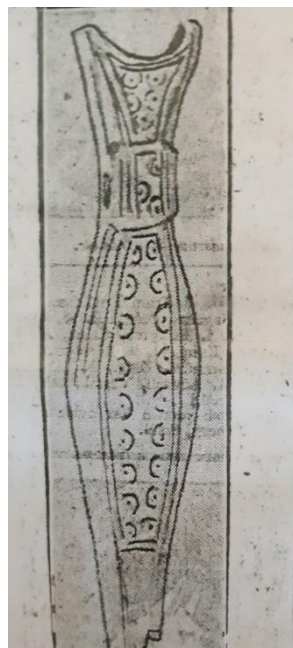
Anders de Wahl höll konstnärlig uppläsning (valda delar ur Jobs bok) i Visby domkyrka för att samla in pengar till utgrävningarna. (första gången uppläst på Gotland av honom)

Greve Eric von Rosen på Rockelstad skänkte också pengar till utgrävningarna.

Överst små knivar av järn samt ett fäste till en liten dolk (?). Nedtill två ornerade fragment av terra sigillata – romerskt porslin av rödbränt gods, samt ett stycke stämpelorerad gotländsk keramik.

Ornerat föremål av ben (urgammalt virkinstrument?)

En kvist vildkaprifol från gravgömmen.

